

Neljapäev, 12. september 2013

22. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, Aafrika Liidule, Ida-Aafrika järvede piirkonna riikide valitsustele, Kongo DV presidendile, peaministrile ja parlamendile, ÜRO peasekretärile, konfliktiolukorraga seotud seksuaalvägivalla küsimustega tegelevale ÜRO eriesindajale, ÜRO Julgeolekunõukogule ja ÜRO Inimõiguste Nõukogule ning AKV-ELi parlamentaarsele ühisassambleele.

P7_TA(2013)0389

Olukord Kesk-Aafrika Vabariigis

Euroopa Parlamendi 12. septembri 2013. aasta resolutsioon Kesk-Aafrika Vabariigi kohta (2013/2823(RSP))

(2016/C 093/28)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse 11. jaanuari 2013. aasta Libreville'i (Gabon) lepingut Kesk-Aafrika Vabariigi poliitilis-sõjalise kriisi lahendamise kohta, mis allkirjastati Kesk-Aafrika Riikide Majandusühenduse (ECCAS) riigipeade ja valitsusjuhtide egiidi all ja milles sätestatakse tingimused Kesk-Aafrika Vabariigi kriisi lõpetamiseks,
- võttes arvesse ÜRO peasekretäri 14. augusti 2013. aasta aruannet olukorra kohta Kesk-Aafrika Vabariigis ning ÜRO Kesk-Aafrika Vabariigi integreeritud rahutagamisbüroo (Binuca) juhi, ÜRO humanitaarküsimuste voliniku ja ÜRO inimõiguste voliniku aruandeid,
- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu 24. jaanuari 2013. aasta resolutsiooni 2088(2013), ÜRO Julgeolekunõukogu avaldusi Kesk-Aafrika Vabariigi kohta ja ÜRO Julgeolekunõukogule esitatud taotlust toetada uut Aafrika juhitud operatsiooni,
- võttes arvesse Aafrika Liidu julgeolekunõukogu 19. juuli 2013. aasta otsust, millega antakse luba Aafrika juhitud rahutagamisoperatsiooniks alates 1. augustist 2013,
- võttes arvesse 21. detsembril 2012 ning 3. ja 18. aprillil 2013 N'Djamenas (Tšaad) toimunud Kesk-Aafrika Riikide Majandusühenduse riigipeade ja valitsusjuhtide erakorralisi tippkohtumisi ning nendel vastu võetud otsuseid moodustada seadusandlike ja põhiseaduslike volitustega riiklik üleminekukomisjon (CNT) ning võtta vastu Kesk-Aafrika Vabariigi üleminekuprotsessi tegevuskava,
- võttes arvesse rahvusvahelise kontaktrühma 3. mai 2013. aastal Brazzaville'is (Kongo) toimunud kohtumist, kus kinnitati ülemineku tegevuskava ja loodi erifond Kesk-Aafrika Vabariigi abistamiseks,
- võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja komisjoni asepresidendi 21. detsembri 2012. aasta, 1. ja 11. jaanuari 2013. aasta, 25. märtsi 2013. aasta, 21. aprilli 2013. aasta ja 27. augusti 2013. aasta avaldusi Kesk-Aafrika Vabariigi kohta,
- võttes arvesse ELi humanitaarabi ja kodanikukaitse voliniku 21. detsembri 2012. aasta avaldust konflikti taaspuhkemise kohta Kesk-Aafrika Vabariigis,
- võttes arvesse AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee 19. juuni 2013. aasta resolutsiooni Kesk-Aafrika Vabariigi kohta,

Neljapäev, 12. september 2013

- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu 27. detsembri 2012. aasta ning 4. ja 11. jaanuari 2013. aasta pressiteateid Kesk-Aafrika Vabariigi kohta,
 - võttes arvesse ÜRO peasekretäri Ban Ki-mooni 26. detsembri 2012. aasta avaldust, milles ta mõistis hukka mässuliste rünnakud ning palus tungivalt kõikidel pooltel täita 21. detsembril 2012. aastal N'Djamenas Kesk-Aafrika Riikide Majandusühenduse poolt vastu võetud otsuseid, ning tema 5. augusti 2013. aasta avaldust, milles ta nõudis karistamatuse lõpetamist Kesk-Aafrika Vabariigis toime pandud raskete inimõigusrikkumiste eest, sealhulgas sanktsioonide kaalumist,
 - võttes arvesse ÜRO inimõiguste ülemvoliniku Navanethem Pillay 16. aprilli 2013. aasta avaldust, milles ta nõudis vägivalla lõpetamist ja õigusriigi taastamist Kesk-Aafrika Vabariigis,
 - võttes arvesse Aafrika Liidu komisjoni esimehe Nkosazana Dlamini-Zuma 12., 19. ja 31. detsembri 2012. aasta avaldusi olukorra kohta Kesk-Aafrika Vabariigis,
 - võttes arvesse läbivaadatud Cotonou lepingut,
 - võttes arvesse Euroopa Parlamendi 17. jaanuari 2013. aasta resolutsiooni olukorra kohta Kesk-Aafrika Vabariigis ⁽¹⁾;
 - võttes arvesse kodukorra artikli 122 lõiget 5 ja artikli 110 lõiget 4,
- A. arvestades, et pärast koalitsiooni Séléka sõjalist võitu 24. märtsil 2013 ja võimuhaaramist on kasvanud hirmuteod, vägistamised, kuriteod, füüsilise vägivalla aktid, rüüstamine ja muud inimõiguste rikkumised nii pealinnas kui ka provintsidest, mille üle puudub igasugune kontroll;
- B. arvestades, et 20. augustil 2013 sai rühmituse Séléka juhitud desarmeerimisoperatsiooni käigus endise presidendi François Bozizé toetajate ülemvõimu all olevas Boy-Rabé piirkonnas 11 inimest surma ja mitukümmend haavata ning operatsiooniga kaasnes rüüstamine;
- C. arvestades, et 28. augustil 2013 põgenes üle 5 000 Bangui elaniku endiste mässuliste võitlejate rüüsteretke eest Kesk-Aafrika Vabariigi peamisse rahvusvahelisse lennujaama ja hõivas lennuraja ligikaudu 18 tunniks;
- D. arvestades, et ametist kõrvaldatud presidenti François Bozizét toetavate endiste Kesk-Aafrika Vabariigi relvajõududega seoses esineb relvakonflikti taaspuhkemise oht, ning arvestades religioonidevaheliste pingete ärakasutamist ja sellega kaasnevaid ohte;
- E. arvestades, et 4. septembril 2013 taotles Bangui sõjaväekohtu prokurör 10-aastast vanglakaristust 24 endisele Séléka mässulisele, kes olid toodud kohtu ette esimeses kohtuprotsessis, mis käsitles Kesk-Aafrika Vabariigis toime pandud rikkumisi;
- F. arvestades, et inimõiguste austamine on üks Euroopa Liidu alusväärtusi ja see kujutab endast Cotonou lepingu olulist elementi;
- G. arvestades, et inimõiguste rikkujate ja sõjakurjategijate vastutusele võtmata jätmine tugevdab karistamatuse õhkkonda ning ohutab uutele kuritegudele;
- H. arvestades, et 7. augustil 2013 väljastas Rahvusvahelise Kriminaalkohtu prokurör teise hoiatuse selle kohta, et Kesk-Aafrika Vabariigis toime pandud kuriteod võivad kuuluda Rahvusvahelise Kriminaalkohtu jurisdiktsiooni alla ja et tema büroo on valmis vajaduse korral süüdistusi esitama;
- I. arvestades, et vägivald põhjustab uuesti inimeste ümberasumist, ning arvestades, et ÜRO humanitaarasjade koordineerimisbüroo hinnangul on kolmandik elanikkonnast oma kodust lahkunud ja kannatab alatoitluse all, 1,6 miljonit inimest vajab hädasti abi ja neist 200 000 arstiabi, 484 000 inimest kannatab tõsist toidunappust, 206 000 inimest on ümber asunud ja neist 60 000 on leidnud varjupaiga naaberriikides; arvestades, et 650 000 last ei käi enam koolis, sest relvarühmitused on koolid hõivanud, ning arvestades, et relvajõud ja -rühmitused on 3500 last sõduriks värvanud;

⁽¹⁾ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2013)0033.

Neljapäev, 12. september 2013

- J. arvestades, et 21. augustil 2013 sulgesid Kameruni ametivõimud ajutiselt piiri Kesk-Aafrika Vabariigiga, väites, et Séléka mässulised olid rünnanud Toktoyo piirilinna ja tapnud Kameruni piirivalveametniku; arvestades, et vaatamata piiri taasavamisele ei sõanda veokijuhid Kesk-Aafrika Vabariiki siseneda, sest julgeolekuolukord on halvenenud;
- K. arvestades, et Kesk-Aafrika Vabariigis valitsevad sotsiaalsed ja majanduslikud probleemid, sest avalik ja erasektor on rüüstatud ja hävitatud, ning see halvendab oluliselt riigi haldus- ja majandussuutlikkust ning tekitab rahvarahutusi; arvestades, et ka haiglad on ulatuslikult rüüstatud, mistõttu on tervishoiu olukord riigis katastroofiline;
- L. arvestades, et Libreville'i leping jääb ülemineku korraldamise aluseks; arvestades, et pärast 18-kuulist üleminekuperioodi tuleb korraldada vabad, demokraatlikud, läbipaistvad ja korrapärased valimised, ning arvestades, et riigipea, peaminister, üleminekuvalitsuse liikmed ja riikliku üleminekukomisjoni (CNT) liikmed ei tohi nendel valimistel kandideerida;
- M. arvestades, et Kesk-Aafrika Riikide Majandusühenduse 3. aprilli 2013. aasta tippkohtumisel moodustati riiklik üleminekukomisjon (CNT), ning arvestades, et Kesk-Aafrika Riikide Majandusühenduse 18. aprilli 2013. aasta tippkohtumisel võeti vastu tegevuskava selle komisjoni koosseisu ja toimimise kohta;
- N. arvestades, et 2013. aasta mais moodustati Kesk-Aafrika Vabariigi küsimuste rahvusvaheline kontaktrühm, et koordineerida tegevust piirkonna, kontinendi ja rahvusvahelisel tasandil ning leida riigi korduvatele probleemidele püsiv lahendus;
- O. arvestades, et Euroopa Liit on Cotonou lepingu kohaselt Kesk-Aafrika Vabariigiga regulaarses poliitilises dialoogis; arvestades, et EL on peamine riigile abiandja ning arvestades, et EL otsustas 8. juulil 2013. aastal suurendada humanitaarabi 8 miljoni euro võrra, mis teeb abi kogusummaks 20 miljonit eurot; arvestades, et sellest ELi abist ei piisa ja ka teised rahvusvahelised partnerid peavad kohustusi võtma;
- P. arvestades, et Kesk-Aafrika Vabariigis on valitsenud aastakümneid – alates riigi iseseisvumisest 1960. aastal – ebastabiilsus ja poliitilised rahutused; arvestades, et hoolimata sellest, et riik on rikas loodusvarade poolest (puit, kuld, teemandid, uraan jne), on Kesk-Aafrika Vabariik inimarengu indeksi põhjal 187 riigi seas üksnes 179. kohal, ligikaudu 70 % selle elanikkonnast elab allpool vaesuspiiri ning see on endiselt üks maailma vaesemaid riike;
1. mõistab hukka koalitsiooni Séléka põhiseadusevastase võimuhaaramise relvajõudude abil 24. märtsil 2013;
 2. väljendab sügavat muret Kesk-Aafrika Vabariigis valitseva olukorra pärast, mida iseloomustab avaliku korra täielik kadumine ja õigusriigi puudumine; mõistab hukka hiljutise vägivalda, mis on veelgi halvendanud kõige hädapärasemate teenuste kättesaadavust ning teravdanud kogu elanikkonda mõjutavat juba niigi kohutavat humanitaarolukorda;
 3. palub Kesk-Aafrika Vabariigi ametivõimudel võtta konkreetseid meetmeid, et kaitsta tsiviilelanikkonda, lõpetada laste värbamine ja kasutamine relvarühmituste poolt, taastada julgeolek ja avalik kord ning hädapärane elektri- ja veeteenus;
 4. mõistab teravalt hukka humanitaarõiguse rasked rikkumised ja inimõigusi käsitleva õiguse ulatusliku rikkumise eelkõige rühmituse Séléka liikmete poolt, sealhulgas kohtuvälised hukkamised, kiirhukkamine, sunniviisilised kadumised, meelevaldsed vahistamised ja kinnipidamised, piinamine, seksuaal- ja soopõhine vägivald ning lapssõdurite värbamine;
 5. kutsub Kesk-Aafrika Vabariigi ametivõime ja kõiki sidusrühmi üles tegelema riigis korduvate kriiside struktuursete põhjustega ja tegema koostööd Libreville'i lepingu rakendamiseks, milles sätestatakse tingimused üleminekuks ja tagasipöördumiseks põhiseadusliku korra juurde, et saavutada pikaajaline rahu ja demokraatlikud lahendused;
 6. kutsub rahvusvahelisi partnereid üles täielikult toetama nende jõupingutusi julgeoleku, humanitaarabi ja õigusriigi kehtestamise valdkonnas; palub ÜRO Julgeolekunõukogul kiiresti kaaluda Aafrika Liidu esitatud toetusetaotlust 3600 tsiviiltöötajast ja sõjaväelasest koosneva Kesk-Aafrika Vabariigi rahutagamissiooni rahastamiseks;
 7. toetab käimasolevat üleminekut Kesk-Aafrika Vabariigi rahutagamissioonilt (Micopax) Aafrika juhitud rahvusvahelisele toetusmissioonile Kesk-Aafrika Vabariigis (AFISM-CAR), mille mandaati tuleks täita ÜRO egiidi all;

Neljäpäev, 12. september 2013

8. kiidab heaks Kesk-Aafrika Riikide Majandusühenduse otsuse suurendada märkimisväärselt Kesk-Aafrika riikidevahelisi relvajõudusid (FOMAC) ning võtta vastu asjakohane missiooni mandaat, et aidata kaasa rahu tagamisele Kesk-Aafrika Vabariigis; väljendab sellegipoolest muret asjaolu üle, et kuigi Kesk-Aafrika Vabariigis viibis 1 300 Kesk-Aafrika Riikide Majandusühenduse sõdurit, ei suutnud nad riigis seadusetuse olukorra tekkimist ära hoida; juhib tähelepanu sellele, et olukorra halvenemine Kesk-Aafrika Vabariigis võib viia terve piirkonna ebastabiilsuseni;

9. nõuab, et inimõigusrikkumiste, sõjakuritegude, inimsusevastaste kuritegude, naiste ja laste vastase seksuaalvägivalla ja lapssõdurite sundvärbamise toimepanijatest teada antaks, nad tuvastataks, kohtu alla antaks ja neid karistataks riikliku ja rahvusvahelise kriminaalõiguse alusel; juhib sellega seoses tähelepanu asjaolule, et olukord Kesk-Aafrika Vabariigis on juba Rahvusvahelise Kriminaalkohtu ette toodud, ja et kohtu põhikirja kohaselt ei ole genotsiidiaktidel, inimsusevastastel kuritegudel ja sõjakuritegudel aegumisperioodi;

10. väljendab heameelt Kesk-Aafrika Vabariigi otsuse üle käivitada loata relvade konfiskeerimise programm, et lahendada vägivalla ja õigusrikkumiste probleem pidevalt ebastabiilses piirkonnas; nõuab tungivalt, et valitsus selle meetme kohustuslikuks teeks;

11. võtab teadmiseks ühise uurimiskomisjoni moodustamise, et uurida Séléka võimuhaaramisest saadik toime pandud julmuse, ning palub kõikidel selle organi töös osalevatel pooltel teha üksmeelselt tööd rahvusliku leppimise saavutamiseks;

12. peab vajalikuks tegeleda konfliktide tagajärgedega, eelkõige viia läbi relva- ja julgeolekujõudude reform, demilitariseerimine, endiste võitlejate demobiliseerimine ja uuesti ühiskonda integreerimine, pagulaste tagasipöördumine, riigisiselt ümber asunud inimeste tagasipöördumine oma kodudesse ning jätkusuutlike arenguprogrammide rakendamine;

13. rõhutab, et terviklik poliitiline lahendus, sealhulgas tulude õiglane jaotus riigieelarve kaudu, on kriisi lahendamisel määrava tähtsusega ja loob võimaluse piirkonna jätkusuutlikuks arenguks; palub ÜRO peasekretäril nimetada ametisse ekspertide rühm, et teostada Kesk-Aafrika Vabariigi põllumajandus- ja maavararessursside analüüs, eesmärgiga luua õiguspärane raamistik, mis võimaldaks elanikkonnal riigi ressurssidest kasu saada;

14. kiidab heaks ELi suurendatud toetuse Kesk-Aafrika Vabariigi humanitaarkriisi lahendamiseks ning nõuab, et EL ja liikmesriigid, kes on peamised riigile abiandjad, tõhustaksid koordineerimist teiste abiandjate ja rahvusvaheliste institutsioonidega, et reageerida asjakohaselt kiireloomulistele humanitaarvajadustele ja leevendada Kesk-Aafrika Vabariigi elanike kannatusi; nõuab, et 2013. aasta septembris korraldataks New Yorgis ÜRO Peaassamblee raames ka rahvusvaheline kohtumine Kesk-Aafrika Vabariigi teemal;

15. nõuab rahvusvaheliste operatsioonide intensiivistamist Kesk-Aafrika Vabariigi heakskiidul, et vahistada rühmituse LRA (Lord's Resistance Army) liikmed ja lõpetada selle kriminaalse rühmituse laastamistegevus;

16. kutsub Kesk-Aafrika Vabariigi ametivõime üles täitma Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudis sätestatud kohustusi, millele Kesk-Aafrika Vabariik on alla kirjutanud;

17. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, ÜRO Julgeolekunõukogule, ÜRO peasekretärile, Aafrika Liidu institutsioonidele, Kesk-Aafrika Riikide Majandusühendusele, AKV-ELi parlamentaarsetele ühisassambleele ning ELi liikmesriikidele.